

Bogatstvo autohtonih i tradicionalnih sorti voćaka Slavonije i Baranje

Dominik Vuković mag.ing.agr.

Novi Sad, 12.10.2017.

POLJOPRIVREDNI INSTITUT OSIJEK

- * Poljoprivredni institut Osijek je više od 130 godina u službi znanosti, struke i napretka poljoprivredne proizvodnje
- * Danas je Institut javni znanstveni institut u vlasništvu Republike Hrvatske, u nadležnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa
- * Osnovnu djelatnost Instituta čine znanstvena i razvojna istraživanja u području genetike, te s tim u vezi oplemenjivanje i sjemenarstvo sorti i hibrida najvažnijih ratarskih kultura u Republici Hrvatskoj
- * Sastavni dio znanstveno-istraživačkog rada na institutu čine razvoj i primjena laboratorijskih tehnika i analiza, te istraživanja u području voćarstva i rasadničarstva, agrotehnike i melioracija
- * Institut razvija znanstvenu i komercijalnu suradnju kako s partnerima u Hrvatskoj, tako i s partnerima u inozemstvu
- * Osobito je značajna suradnja s partnerima iz Turske koja je u svibnju 2009. godine rezultirala otvaranjem zajedničke Seleksijske stanice za oplemenjivanje bilja u Altinovi
- * Sastavnice instituta čine 8 Odjela i 3 radne jedinice/službe

DJELATNOST ODJELA ZA VOĆARSTVO

- * INTRODUKCIJA
- * ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKI RAD
- * KLONSKA SELEKCIJA
- * VOĆNI RASADNIK
- * MATIČNI NASADI VOĆNIH VRSTA CAC I CERT KATEGORIJE

POVIJEST VOĆARSTVA SLAVONIJE I BARANJE

- * Voćarstvo je kao poljoprivredni fenomen Slavonije i Baranje, od davnina nadaleko poznato
- * Prvi veliki komercijalni voćnjaci posađeni su u Hrvatskoj na vlastelinstvu Kutjevo koje je barun Turković kupio 1882 g. na javnoj dražbi i reorganizirao tadašnju proizvodnju uvevši kao novu granu intenzivnu proizvodnju voća
- * 1905. g. u Kutjevu je pod voćnjacima 460 ha (80% koštičavih vrsta i 20% jezgričavih)
- * Od 1959. do 1965. godine podignuta je i najveća plantaža jabuka „Borinci“ kraj Vinkovaca sa 700 ha koja je u to vrijeme bila najveća u Europi

POVIJEST VOĆARSTVA SLAVONIJE I BARANJE

- * Novo razdoblje sadnje voćnjaka slijedi između 1968. i 1982. godine kada se podižu nove plantaže krušaka i jabuka
- * Plantaža „Borinci“ 1120 ha (jabuka, kruška)
- * Poljoprivredni institut Osijek 172 ha (jabuka, kruška)
- * PIK Vukovar plantaža krušaka „Orlovača“ 170 ha
- * Jasinje u Sl. Brodu 167 ha (Jabuka)
- * PIK Orahovica 100ha (Ljeska)

Što možemo naučiti iz povijesti podizanja starih plantaža ?

- * Podignute planski na najboljim vinogradarsko-voćarskim položajima
- * Grupirane po većim proizvodnim blokovima i po vrstama
- * Podignute sa svom potrebnom infrastrukturom (tvrdi putevi, navodnjavanje, odvodnja, hladnjače u blizini...)
- *

Autohtone i tradicionalne sorte

- * Prostor Slavonije i Baranje je oduvijek bio poznat po voćarskoj i vinogradarskoj proizvodnji
- * Dobri i uzorni domaćini su se trudili imati što više voća različitih vrsta na svojim imanjima
- * Voće se uglavnom koristilo za upotrebu u svježem stanju, a dio se sušio i prerađivao u pekmez ili rakiju
- * Samo istinski zaljubljenici i ljudi koji znaju da ni budućnosti nema bez prošlosti i dalje uzgajaju tradicionalne i stare sorte za svoje potrebe
- * Često za veliki broj starih sorata ne postoje jedinstveni nazivi nego najčešće lokalni ili po nekoj karakterističnoj osobini sorte; **obliku ploda, boji, okusu, po porijeklu...**

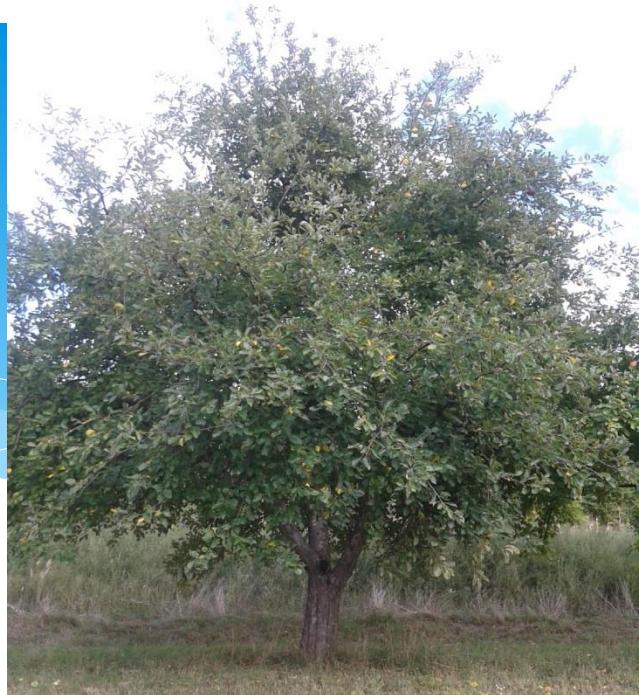
ZAŠTO SAČUVATI TRADICIONALNE I AUTOHTNONE SORTE ?

- * Predstavljaju nacionalno bogatstvo i prirodni resurs
- * Predstavljaju veliki genetski potencijal za oplemenjivački rad zbog otpornosti na abiotske i biotske stresove

JABUKA

Slavonska srčika

- * Rasprostranjena u cijeloj Slavoniji
- * Plod eliptičnog oblika, vrlo krupan
- * Kratka peteljka
- * Dozrijeva krajem 9. mjeseca
- * Okus kiselkast i sočan
- * Na sunčanoj strani dobiva žuto-crveno obojenje ali je većina ploda zelene boje
- * Otporna na bolesti
- * Nisu zabilježene štete od Cydia pomonella

Adžamovka

Porijeklo: Adžamovci

Dozrijevanje: sredinom 11.mj

Plod: srednje veličine 110-150g,
tvrdog mezokarpa

Okus: sočan, slatko- kisel

Otporna na bolesti

Alvanija

Porijeklo: okolica Nove Gradiške

Dozrijevanje: krajem 10. mj

Plod: srednje veličine 110-140g,
srednje tvrdog mezokarpa

Okus: umjereno sočan, slatko- kisel

Otporna na bolesti

Kardinal

Porijeklo: okolica Nove Gradiške

Dozrijevanje: sredinom 10.mj

Plod: velik 200-250g, umjerenog
tvrdog mezokarpa koje je
žućkaste boje

Okus: odličan, slatko kisel

Križara

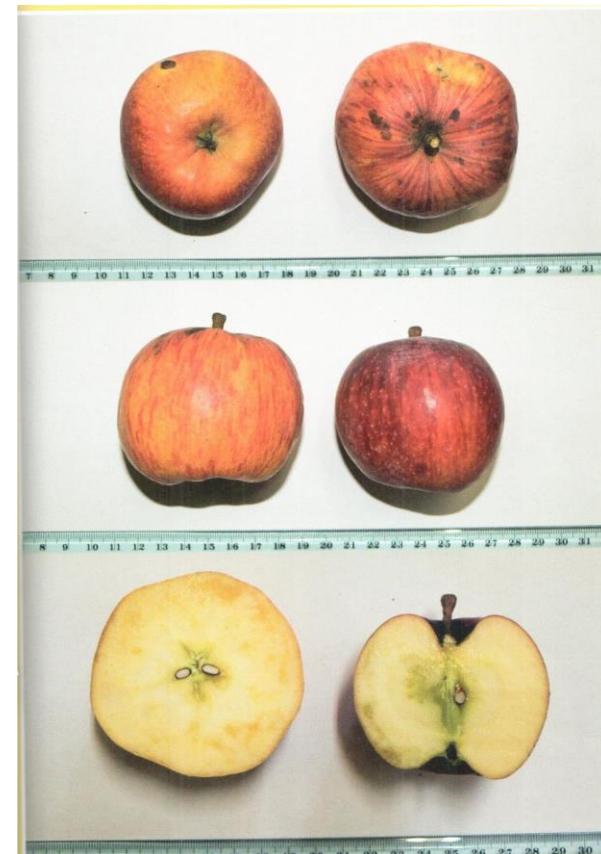
Porijeklo: Gunjavci

Sinonim: Štofljanka

Dozrijevanje: sredinom 10.mj

Plod: sitan 100-130g, tvrdog mezokarpa koje
je žućkaste boje i intenzivno miriše

Okus: sladak, prikladan za ind. preradu više
nego za svježu konzumaciju

Muškatnica

Porijeklo: okolica Nove Gradiške

Dozrijevanje: sredinom 10.mj

Plod: sitan 70-110g, umjerenog tvrdog
mezokarpa koje je žućkasto- bijele boje

Okus: sočan, sladak, prikladan za ind.
preradu više nego za svježu
konzumaciju

Otporna na bolesti i štetnike

Punika

Porijeklo: okolica Nove Gradiške

Dozrijevanje: sredinom 10.mj

Plod: sitan 85-115g, mekanog
mezokarpa koje je bijelo-zelenkaste
boje

Okus: sočan, slatko-kisel sa posebnom
aromom

Otporna na bolesti i štetnike

Slastica

Porijeklo: okolica Nove Gradiške

Dozrijevanje: sredinom 10.mj

Plod: sitan 70-100g, umjereno tvrdog mezokarpa koje je žućkasto- bijele boje. Prikladan za svježu upotrebu kao i za preradu

Okus: umjereno sočan, sladak

Otporna na bolesti i štetnike

Slatka srčika

Porijeklo: Gunjavci

Sinonim: Srčika

Dozrijevanje: sredinom 10.mj

Plod: srednje veličine 100-150g, umjereno tvrdog mezokarpa koje je žućkasto- bijele boje.

Okus: umjereno sočan, slatko-kisel

Otporna na bolesti i štetnike

Vinogradarska breskva

- * Velika genetska varijabilnost omogućuje dobivanje dobrih podloga za breskvu i nektarinu, ali i plodova odlične kakvoće otpornih na bolesti sa širokim rasponom dozrijevanja
- * Mogućnost ekološke proizvodnje plodova
- * Predstavlja odličan genetski materijal za oplemenjivanje breskve i nektarine
- * Postoje genotipovi sa potpuno crveno obojenim mesom ploda

Satnica

Borinci 2

Iločka višnja

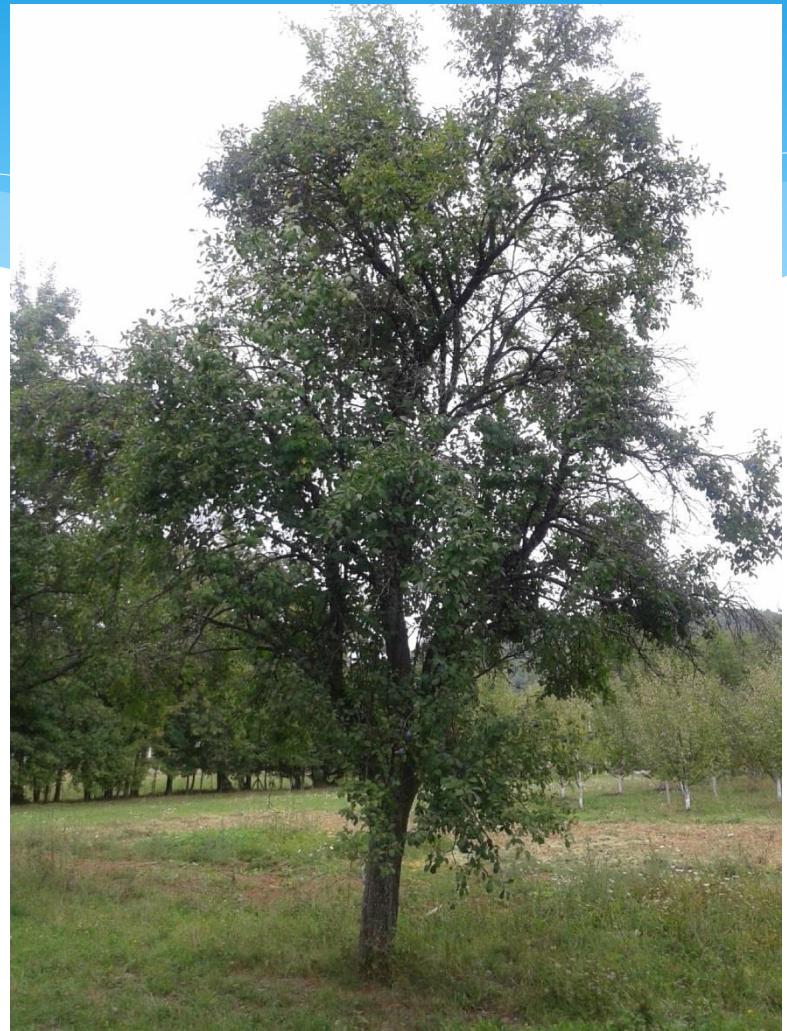
Iločka višnja

- * Autohtona višnja koja se uzgaja od Iloka, Erduta, Aljmaša do Baranje
- * Predstavlja populaciju genotipova
- * Umjerene rodnosti, samooplodna
- * Nije sklona alternativnoj rodnosti
- * Dozrijeva početkom 6. mjeseca
- * Topiva suha tvar od 15-17% brixa
- * Bujnog rasta tipa erekta
- * Plod izvrsnog okusa sa tamno-crvenim mesom i tamnom bojom soka
- * Nisu zabilježeni simptomi Monilije, kozičavosti lista i crvljivosti plodova

Šljiva

- * **Bistrica ili Požegača**
- * Predstavlja populaciju različitih genotipova zbog načina razmnožavanja u prošlosti
- * Naša najkvalitetnija šljiva koja je ugrožena zbog virusa šarke
- * U panonskom dijelu Hrvatske nema prostora u kojem nije zaražena sa šarkom (eventualno mikrolokacije)
- * Osim u Požeškoj kotlini (otkuda je vjerojatno i naziv Požegača) postiže izuzetnu kakvoću i u ostalim krajevima osobito Lici

BISTRICA

BIJELA SITNA

masa ploda (g)	8,44
visina ploda (mm)	26,37
širina ploda (mm)	22,47
omjer visina / širina	1,18
topiva suha tvar ($^{\circ}$ Brix)	20,37
tvrdota (kg/cm ²)	891,50
masa koštice (g)	0,51
visina koštice (mm)	17,14
širina koštice (mm)	9,71
debljina koštice (mm)	5,75
indeks okruglosti	0,45

- * Slavonija, Sovski dol, Čaglin
- * Vrijeme dozrijevanja: kraj 8. – poč 9. mj
- * Oblik lista: eliptičan , stariji listovi obrnuto jajoliki
- * Oblik ploda: široko eliptičan
- * Boja ploda : narančasto žuta sa crvenim točkicama
- * Boja mesa: narančasta
- * Sočnost ploda: srednja
- * **Stupanj odvojenosti koštice od mesa: nije odvojena**
- * Oblik poprečnog presjeka koštice: eliptična
- * Oblik trbušnjog presjeka koštice: eliptična

VALPOVKA

masa ploda (g)	9,87
visina ploda (mm)	27,28
širina ploda (mm)	22,32
omjer visina / širina	1,23
topiva suha tvar ($^{\circ}$ Brix)	16,58
tvrdća (kg/cm^2)	641,33
masa koštice (g)	0,77
visina koštice (mm)	19,97
širina koštice (mm)	10,86
debljina koštice (mm)	7,20
indeks okruglosti	0,45

- * Slavonija, Valpovo
- * Vrijeme dozrijevanja: druga polovica 7. mj.
- * Oblik lista: eliptičan, stariji listovi obrnuto jajoliki
- * Oblik ploda: okrugli
- * Boja ploda : žuta sa crvenom prevlakom
- * Boja mesa: žuta
- * Sočnost ploda: srednja
- * **Stupanj odvojenosti koštice od mesa: odvojena**
- * Oblik poprečnog presjeka koštice: usko eliptična
- * Oblik trbušnjog presjeka koštice: klinasta

RUŽICA

masa ploda (g)	20,60
visina ploda (mm)	35,38
širina ploda (mm)	29,93
omjer visina / širina	1,18
topiva suha tvar ($^{\circ}$ Brix)	17,73
tvrdoća (kg/cm 2)	850,00
masa koštice (g)	0,87
visina koštice (mm)	20,75
širina koštice (mm)	11,94
debljina koštice (mm)	7,28
indeks okruglosti	0,46

* Slavonija, Voćarica

* Vrijeme dozrijevanja: prva polovica 8. mj.

* Oblik lista: eliptičan

* Oblik ploda: široko eliptičan

* Boja ploda : tamno plava

* Boja mesa: žućkasto zelena

* Sočnost ploda: niska

* **Stupanj odvojenosti koštice od mesa: poluodvojena**

* Oblik poprečnog presjeka koštice: eliptična

* Oblik trbušnjog presjeka koštice: eliptična

MANDALENKA

masa ploda (g)	18,01
visina ploda (mm)	32,42
širina ploda (mm)	28,63
omjer visina / širina	1,13
topiva suha tvar ($^{\circ}$ Brix)	16,13
tvrdća (kg/cm ²)	453,50
masa koštice (g)	1,07
visina koštice (mm)	20,37
širina koštice (mm)	13,84
debljina koštice (mm)	6,84
indeks okruglosti	0,51

- * Slavonija, Viljevo
- * Vrijeme dozrijevanja: prva polovica 8. mj.
- * Oblik lista: jajolik
- * Oblik ploda: pravokutan prema okruglom
- * Boja ploda : tamno plava
- * Boja mesa: narančasta
- * Sočnost ploda: srednja
- * **Stupanj odvojenosti koštice od mesa: nije odvojena**
- * Oblik poprečnog presjeka koštice: eliptična
- * Oblik trbušnjog presjeka koštice: usko eliptična

Sačuvajmo stare sorte voća

One su naša prošlost, ali u isto vrijeme i naša budućnost. Kao izvor zdrave hrane za generacije koje dolaze poslije nas.

Ako ih ne očuvamo biti ćemo siromašni u budućem vremenu za izgubljenu prošlost i siromašni na područnu znanosti.

(V. Beširević)

Prekogranična suradnja

VUKOVIĆ (HR-PIO) JELAČIĆ (HR-HAPIH) KESEROVIĆ (SRB-PFNS)

